

Zdroj: © Seznam.cz, a.s.

❖ Zaniklá Olomouc

Legenda:

1. bývalá městská střelnice	15. Fischplatz	25. první sídlo Stavovské akademie
2. střelnice u bývalého Německého domu a Německý dům	16. U Soběharta	26. městské vězení
3. Mlýnský náhon	17. špitál sv. Ducha s kostelem	27. fojtství
4. klášter sv. Voršily	18. klášter kartuziánů	28. zádušní domky
5. kostel Svatých schodů	19. klášter augustiniánů kanovníků	29. špitál sv. Joba a Lazara
6. hostinec u Modré hvězdy	20. chrám Panny Marie na Přehradí	30. stavovská mincovna
7. kaple sv. Cyrila a Metoděje	21. kaple s reliéfem Panny Marie Opatrovnice	31. hotel Goliath
8. hotel Přerov	22. bývalý kostel sv. Máří Magdaleny v areálu Olomouckého hradu	32. hlavní městská strážnice a Křížová studna
9. Stavovská akademie	23. katedrála sv. Václava	33. bankovní domy rodiny Primavesi
10. objekt bývalé jízďárny	24. katedrální kostel sv. Petra a klášter sv. Jakuba	34. kostel a kaple sv. Markéty
11. solnice		35. dům U Bílého jednorožce
12. vodárna		36. kostel sv. Blažeje
13. domy koželuhů		
14. Úřad okresního hejtmána		

Detail Sarkandrovy kaple

☼ Zaniklá Olomouc

Stavby, které už nestojí, nebo stojí, a přesto nepoznáte, k čemu a komu sloužily

Ponořte se do tajů zaniklé Olomouce. Objevte místa, která navždy zmizela v propasti času, ale i objekty, které přečkaly do dnešních dnů, a i když kolem nich třeba denně chodíte, netušíte, jakému účely původně sloužily. Nechte si ukázat např. kostel sv. Jakuba, zaniklou městskou vodárnu, Fischplatz, fojtství, banku Primavesi, zrušené kláštery na Předhradí nebo slavnou olomouckou mincovnu.

Jedno velké moudro tvrdí, že jakmile něco končí, něco jiného zase začíná; nebo že zavřou-li se dveře, otevře se okno. I když člověk zrovna nemá rád změny, které jsou vždy jakýms takýms koncem provázené, aspoň se může upínat k nějaké naději. Takové naděje se průběžně nabízejí v koloběhu dějin a nevyhýbají se ani „neživým“ organizmům, jakými jsou města.

Ta svou tvář podstatným způsobem mění zpravidla z následujících důvodů. Na jedné straně to jsou zánik a zkázy v důsledku válek a požárů, na straně další potom ekonomický růst a hospodářský rozvoj.

Na první pohled by se přitom mohlo zdát, že „facelifty“ zapříčiněné obdobím blahobytu jsou božím požehnáním proti šrámům způsobeným ohněm a bitevními vřavami. Bohužel ne vždy tomu tak bývá a už mnohokrát se potvrdilo, že město, které nemělo na novostavby a přestavby

Základní informace:

Délka procházky: cca 3,6 km

Začátek: ulice U Stadionu

Konec: Blažejské náměstí

dostatek financí, se nám dochovalo v unikátní původní podobě.

O tom, že se to poměrně často týkalo i Olomouce, se budete moct přesvědčit během této vycházky.

Velké proměny města

K nejvýznamnějším mezníkům a důvodům zásadních proměn Olomouce patří zejména třicetiletá válka s osmiletou švédskou okupací před polovinou 17. století a následné vyhlášení pevnostního statutu. Dále je třeba připomenout velký požár města v roce 1709 a výstavbu tereziánského opevnění ve 40. a 50. letech 18. století. 19. století přineslo další zlom – v roce 1886 došlo ke zrušení olomoucké pevnosti a potom k městské asanaci.

Měšťanská střelnice

Jednou ze vzácných olomouckých staveb, která se však do dnešních dnů bohužel nedochovala, byla **bývalá měšťanská střelnice**, zvaná též Rotunda – díky rotundovitě pojaté střeše

Tympanon – původně svislá plocha ve štítu antického chrámu mezi hlavní římsou a střechou, v pozdější architektuře plocha nad dveřmi portálu nebo nad oknem

s kupolí. Až do konce 90. let 20. století stála, žel už ve značně zanedbaném stavu, v ASO parku v ulici U Stadionu.

Tento klasicistní objekt se stylově typickým trojúhelníkovým tympanonem, lizénovými rámy a půlkruhovými vysokými okny vznikl v roce 1838 podle projektu architekta Antona Archeho (1793–1851), který také pracoval ve službách olomouckých knížat arcibiskupů; především Ferdinanda Marii Chotka (1781–1836) a Maxmiliána Josefa svobodného pána ze Somme-

Lizéna – z francouzského lisière, „lem, okraj“ – svislý plochý pásovitý architektonický dekorativní článek členící fasádu; na rozdíl od pilastru nemá hlavičky ani patku

rau-Beckh (1769–1853). Parkově upravené okolí bylo v roce 1876, u příležitosti 18. narozenin korunního prince Rudolfa, jediného syna císaře Františka Josefa I., osazeno ještě sochou Austrie. Ta vzala za své hned krátce po vzniku republiky, celý objekt pak spolykal v roce 1998 požár, jehož spárům nakonec unikla jen kolekce několika původních krásně malovaných terčů olomouckých ostrostřelců. Následně nápady

Věděli jste, že...

... Anton Arche také přispěl na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO? Je totiž autorem mj. Maxmiliánovy kolonády a Maxmiliánova dvora v Podzámecké zahradě v Kroměříži, která mezi památky UNESCO patří od roku 1998.

na vystavění repliky poměrně brzy vyšuměly, a tak jediné, co kromě soklu střelnice zůstalo, jsou vzpomínky, staré pohlednice a fotografie.

Další olomoucká střelnice a Německý dům

Olomouc ovšem měla střelnici ještě jednu. Nízká přízemní stavba stojící vedle Německého domu tomuto svému účelu sloužila do roku 1946, než byla adaptována do podoby **Galerie výtvarného umění**. Objekt stál dalších 32 let, do svého zboření, v Hynaisově ulici na místě dnešního parkoviště před Slovanským domem. Dříve se mu však říkalo Dům německý, což naznačovalo, komu původně jako kulturní stánek sloužil.

Dům byl ovšem postaven za úplně jiným účelem. Původně se totiž jednalo o výstavní halu III. průmyslové a živnostenské výstavy nejnovějších vynálezů v Olomouci roku 1907. Nádherou secesní budovu realizoval původem brněnský architekt Siegfried Kramer (1877–1914).

Městská střelnice v Olomouci. Zdroj: Státní okresní archiv Olomouc. Sbírka obrazového materiálu a fotografií Olomouc, M 8-34, inv. č. 1892, sig. XVI / 49, přír. č. 855

Zrušený kostel Svatých schodů.
Foto: © Lehotsky / Wikimedia.com

a stavba se táhla dalších čtyřicet devět let. I když objekt dodnes stále stojí, kostel bychom v něm hledali marně. Nepřežil, jako mnoho dalších, reformy Josefa II. a už za napoleonských válek byl přestavěn na německý učitelský ústav. Místo bohatě členěného a sochami zdobeného průčelí se nám nabízí prostá fasáda a za ní Klaudiem Madlmayerem (1881–1963) adaptované interiéry domu spolku Žerotín.

Věděli jste, že...

... kostel Svatých schodů se mohl pochlubit relikviářem Kristova kříže a trnové koruny?

Blokové bourání ve jménu pokroku

Hned na třech místech olomouckého starého města, dokonce ve vzájemné bezprostřední blízkosti, v linii jedné ulice, narazíme na velkorysé realizace našich předků, jimž za obět padly hned celé domovní bloky. Nejprve to bylo ve jménu české národní emancipace v převážně německém městě, ve dvou dalších případech ve jménu komerční socialistické výstavby.

Už v roce 1886 bylo za účelem demolice vykoupeno pět domů v České ulici (dnešní ulice 8. května) – mezi nimi i slavný **hostinec U Modré hvězdy**, kde se v roce 1800 ubytoval věhlasný ruský maršál Alexandr Vasiljevič Suvorov (1729–1800) – aby mohlo dojít k vybudování českého Národního domu. Už v březnu 1887 začalo 430 dělníků a 11 polířů se stavbou výrazné nárožní dominanty.

Věděli jste, že...

... Národní dům měl původně stát na Horním náměstí místo Salmova paláce? Německá radniční reprezentace však záměr v únoru 1886 našťestí překazila.

K dalšímu bourání došlo o století později přímo naproti. Na místě středověké **kaple sv. Cyrila a Metoděje** ze 14. století vyrostla na začátku 40. let 19. století mimo jiného hlavní městská škola, zbouraná v roce 1973, kdy se už intenzivně pracovalo na odbourávání celého domovního bloku, který nahradil obchodní dům Prior architekta Jana Melichara. O rok později také došlo k záchraně a přemístění torza románského domu z osady u někdejší rotundy sv. Mořice.

Zachráněných artefaktů ze staveniště mohlo být dozajista mnohem více, kdyby ovšem soudruzi nenechali dvě třetiny celé

